

Література

1. Гириц А.А. Основы биологической борьбы с короедом-типографом. – Львов : Изд-во "Вища шк.", 1975. – 153 с.
2. Руднев Д.Ф. Руководство по борьбе с короедами в еловых лесах Карпат. – К. : Вид-во "Урожай", 1965. – 79 с.
3. Сучасний стан захисту лісів від шкідників і хвороб. Матеріали виїзного засідання колегії Держкомлісгоспу України за участю НАНУ по проблемі всихання ялинових насаджень в Карпатському регіоні. – Львів, 2005. – С. 8-11.
4. Anderson Robert L., Hoffard William H., Mistretta Paul. Relationship observed between beetle attacks and two common southern forest diseases // Forest Farmer, 1982, 41. – P. 3-17.
5. Christiansen Erik, Huse Knut J. Infestation abilion of ips typographus in Norway spruce, in relation to butt rot, tree vitslity, and increment. "Medd. Norsk inst. Skogforak.", 1980, 35. – № 8. – P. 467-482.
6. Санітарні правила в лісах України. – К. : МЛГ України, 1995. – 20 с.
7. Слободян Я.М., Слободян П.Я. Ялини Українських Карпат потребують захисту // Лісовий і мисливський журнал. – К., 2001. – Вип. 2. – С. 18-19.
8. Слободян Я.М., Слободян П.Я. Санітарні рубання – один із основних заходів оздоровлення і оптимізації похідних ялинників північно-східного макросхилу Українських Карпат // Науковий вісник УкрДЛТУ : Лісівницькі дослідження в Україні. – Львів : УкрДЛТУ. – 2006. – Вип. 16.1. – С. 91-95.

УДК 581.524

Ст. наук. співроб. В.П. Ткачик, канд. біол. наук –
Інститут екології Карпат НАН України

ФЛОРО-ФІТОЦЕНОТИЧНА РІЗНОМАНІТНІСТЬ ЗАКАЗНИКА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ "ЛЕШНІВСЬКИЙ" НА МАЛОМУ ПОЛІССІ

Висвітлено результати вивчення флоро-фітоценотичної різноманітності заказника загальнодержавного значення "Лешнівський". Наведено список рослинних угруповань та їхнього флоронаселення. Обґрунтовано припущення щодо первинного рослинного покриву території заказника. Встановлено, що фітоценотичний комплекс заказника представлений переважно напівштучними та похідними рослинними угрупованнями і лише частково спонтанно відновленими, близькими до первинних природно-історичних, з низьким і середнім показниками флоронаселення. Флоронаселення заказника загалом представлене 85 видами, які належать до 65 родів.

Ключові слова: рослинність, фітоценоз, флоронаселення.

*Senior research officer V.P. Tkachik – Institute of ecology
of Carpathians of NAS of Ukraine*

The floro-fitocenotical diversition of the "Leshnivskiy" reserve of Small Polissia region

The results of studying the flora copposition of the "Leshnivskiy" meaning state reserve are given. The list of plant communities and its flora composition are given. The suppositions about the previous flora in the territory of the reserve are discussed. It is set that the fitocenose complex of reserve is presented mainly semiartificial and derivative vegetable groupments and only partly spontaneously picked up thread, near to primary natural and historical, with the low and middle indexes of flora composition. Floronaseleennyia of reserve on the whole is presented 85 kinds which belong to 65 births.

Keywords: vegetation, fitocenose, flora composition.

Одним з найефективніших шляхів збереження біоти є природно-заповідні території [1], які до того ж рекомендовано залучати в екомережу як

ключові: заповідні території місцевого значення – у регіональну, а загальнодержавного – у національну екомережу [6]. На Львівщині є дев'ять заказників загальнодержавного значення [2]. У регіоні Мале Полісся функціонує єдиний заказник такого рангу, у якому охороняються дерево-чагарникові фітокомплекси, – "Лешнівський", який за часом створення є найстарішим у цьому регіоні. Створено його 1978 року [5]. Заказник розташований у Бродівському р-ні Львівської обл. і підпорядкований Лешнівському лісництву Бродівського лісгоспу об'єднання "Львівліс". Загальна площа заказника 56 га. Його рослинність сформувалася на слабозадернованих еолових пасмах. Внаслідок тривалої господарської діяльності, яка здійснювалася до заповідання цієї території, первинні природно-історичні угруповання були знищені і на їхньому місці здійснено штучне заліснення, іноді з долученням інтродуцентів: *Quercus borealis* Michx, *Padus virginiana* (L.) Roem. На деяких ділянках, переважно в нижній частині пасем, на місці знищених дерево-чагарникових фітоценозів сформувалися спонтанно поновлені угруповання, близькі до первинних. Але й відновлені угруповання зазнали значних змін. Максимальний вік дерев, які формують у заказнику деревостани, 90 р., а мінімальний – 50. Фітоценотичний склад сучасного рослинного покриву такий:

1. *Querceto-Pinetum vaccinosum (myrtylli)*;
2. *Querceto-Pinetum vaccinoso (myrtylli)-convallariosum*;
3. *Querceto-Pinetum convallariosum*;
4. *Quercetum vaccinoso (myrtylli)-festucetosum (rubrae)*;
5. *Quercetum (carpinioso)-convallariosum*;
6. *Pinetum coryloso (avellanae)-convallariosum*;
7. *Carpiniето-Pinetum majanthemosum*;
8. *Pinetum padoso (virginianaе)-oxalidosum*;

В угрупованні *Carpiniето-Pinetum majanthemosum* трапляються фрагменти маргінальних угруповань *Carpiniето-Pinetum vaccinoso (myrtylli)-majanthemosum*, а в межах угруповання *Quercetum (carpinioso)-convallariosum* – острівні ділянки, угруповання яких можна охарактеризувати як *Quercetum (carpinioso)-nudum*.

У дубових соснинах нараховано 56 видів, 18 із яких не виявлено в інших угрупованнях (табл., описи 1-4). У дібровах нараховано 41 вид, зокрема 10 видів, які відсутні в інших угрупованнях (табл., описи 5-6). У соснинах нараховано 35 видів, з-поміж яких 9 відсутні в інших угрупованнях заказника (табл., описи 7-9). Загалом флоронаселення деревно-чагарникового комплексу заказника "Лешнівський" сформоване 82 видами. Ще декілька видів, які доповнюють флоронаселення заказника, ми виявили на просіках. Це зокрема: *Lycopodium annotinum* L., *Thalictrum aquilegifolium* L., *Potentilla alba* L.

Наявність специфічних видів у різних угрупованнях є свідченням того, що вони сформувалися на місці різних асоціацій. Опосередкованим доказом такого припущення є те, що в заказнику наявні різні типи лісорослинних умов. Найімовірніше, що на ділянках з лісорослинними умовами типу С₂₃ первинними природно-історичними угрупованнями були угруповання асоціації *Quercus robur-Pinetum* J. Matuszkiewicz 1973, а на ділянках з умовами типу В₂ – *Leucobryo-Pinetum* J. Matuszkiewicz (1962) 1973.

Табл. Флоронаселення рослинних угруповань заказника загально-державного значення "Лешнівський".

№ опису		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Назви угруповань:		Дубові соснини				Діброви		Соснини		
Місце опису:	Квартал	49	50	42	42	42	42	50	49	50
	Виділ	5	2	6,7	6,7	7	6,7	2	3	2
Вік деревостану:		90	50	50	50	60	50	50	75	50
Тип лісорослинних умов:		C3	C2	B2	B2	B2	B2	C2	C2	C2
Види головної синузії:										
<i>Pinus sylvestris</i> L.		3**	3***	4	5	0	0	5	5	4
<i>Quercus robur</i> L.		5	4	5	3	5	5			
<i>Carpinus betulus</i> L.									4	
<i>Acer pseudoplatanus</i> L.									1	
Види підпосму:										
<i>Acer platanoides</i> L.				0****						
<i>Acer pseudoplatanus</i> L.				3				3	2	
<i>Betula pendula</i> Roth						0				
<i>Carpinus betulus</i> L.		0		2			5	1	1	
<i>Quercus borealis</i> Michx										1
<i>Quercus robur</i> L.		2	3	1	3	1	0	0		
<i>Picea abies</i> (L.) Karst.							0			
Види підліску:										
<i>Corylus avellana</i> L.			0		0		1	5	2	2
<i>Euonymus europaea</i> L.									2	0
<i>Euonymus verrucosa</i> Scop.							0			
<i>Frangula alnus</i> Mill.			0	0	2	1	1			
<i>Padus virginiana</i> (L.) Roem.		0	1	1	0		1		2	4
<i>Padus avium</i> Mill.									0	
<i>Sambucus racemosa</i> L.									0	
Чагарнички:		0	1	1	1	1	0	0	0	1
<i>Calluna vulgaris</i> L.					1					
<i>Rhodococcum vitis-idaea</i> (L.) Avror.				0						
<i>Vaccinium myrtillus</i> L.		5	3	3	2	4	1	10		1
Трави:										
<i>Ajuga reptans</i> L.							0			
<i>Anemone nemorosa</i> L.			0	0			2	1	3	0
<i>Anthoxanthum odoratum</i> L.						0				
<i>Arrhenatherum elatius</i> (L.) J. et C. Presl			0			0	0			
<i>Athyrium filix-femina</i> (L.) Roth				0						
<i>Betonica officinalis</i> L.					1					
<i>Calamagrostis vilosa</i> (Chaix.) J.F. Gmel.				1						1
<i>Carex digitata</i> L.				0					0	0
<i>Clinopodium vulgare</i> L.							0			
<i>Convallaria majalis</i> L.		1	4	3	5		4	3	0	1

* Назви видів наведено відповідно до [4].

** Комбінований показник проекційного вкриття ґрунту та рясності виду наведено за асиметричною нерівнодістанційною шкалою Б.М. Міркіна [3] з доповненням її показника 0 – вид трапляється дуже рідко і створює проекційне вкриття ґрунту менше ніж 1%.

*** Потовщено обведено клітинки домінантів синузій усіх рівнів.

**** Підкресленням виділено види, які в описаних об'єктах природно-заповідного фонду трапляються лише в угрупованнях одного типу.

<i>Cruciata glabra</i> (L.) Ehrend.			<u>0</u>						
<i>Dactylis polygama</i> Horvat.				<u>0</u>					
<i>Dryopteris carthusiana</i> (Vill.) H.P. Fuchs		0							0
<i>Dryopteris cristata</i> (L.) A. Gray		0		0		0	0	1	
<i>Dryopteris filix-mas</i> (L.) Schott		0					1		0
<i>Euphorbia cyparissias</i> L.					<u>0</u>				
<i>Fragaria vesca</i> L.									<u>0</u>
<i>Festuca rubra</i> L.S. Str.	0	1	1	2	3				
<i>Galeopsis tetrahit</i> L.			<u>0</u>	<u>0</u>					
<i>Galium aparine</i> L.				<u>0</u>					
<i>Geranium robertianum</i> L.		<u>0</u>							
<i>Geranium sanguineum</i> L.			<u>0</u>	<u>0</u>					
<i>Hieracium lugdunense</i> Rony.		0	0	0	0				
<i>Hieracium pilosella</i> L.				0	0				
<i>Holcus mollis</i> L.					<u>0</u>				
<i>Hypericum perforatum</i> L.			<u>0</u>						
<i>Impatiens parviflora</i> DC.							<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>
<i>Luzula pilosa</i> (L.) Willd		1	0	0		1		0	
<i>Luzula sylvatica</i> (Huds.) Gaudin			0			0			
<i>Majanthemum bifolium</i> (L.) F.W. Schmidt		2	0	0	2		2	3	
<i>Melampyrum nemorosum</i> L.			0		0	0			
<i>Melampyrum sylvaticum</i> L.	0	0	0	2	2				
<i>Melica nutans</i> L.				0		0		0	
<i>Milium effusum</i> L.	0					0		0	
<i>Moehringia trinervia</i> (L.) Clairv.			0			0		0	
<i>Mycelis muralis</i> (L.) Durmort.								<u>0</u>	
<i>Viscaria vulgaris</i> Bernh.			<u>0</u>						
<i>Oxalis acetosella</i> L.							<u>2</u>	<u>2</u>	<u>3</u>
<i>Orthilia secunda</i> (L.) House				<u>0</u>					
<i>Peucedanum oreoselinum</i> (L.) Moench		0		0	1	0			1
<i>Poa pratensis</i> L.				<u>0</u>					
<i>Polygonatum multiflorum</i> (L.) All.	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1</u>	<u>0</u>					
<i>Potentilla erecte</i> (L.) Rausch.									
<i>Pteridium aquilinum</i> (L.) Kuhn.		<u>0</u>		<u>1</u>					
<i>Ranunculus acris</i> L.						<u>0</u>			
<i>Rubus hirtus</i> Waldst.et Kit.							<u>1</u>		
<i>Rubus idaeus</i> L.		0					0	0	0
<i>Rubus saxatilis</i> L.				0			0		0
<i>Rumex acetosella</i> L.				<u>0</u>					
<i>Sedum ruprechtii</i> (Jalas) Omelcz.			0		0	0			
<i>Solidago virgaurea</i> L.			0	1	0				
<i>Thymus marschallianus</i> Willd.					<u>0</u>				
<i>Trientalis europaea</i> L.		0	1						1
<i>Veronica chamaedrys</i> L.			1	0		0			
<i>Veronica officinales</i> L.			0	0		0			
<i>Vincetoxicum hirundinaria</i> Medik		0		0		0			
<i>Viola mirabilis</i> L.				2	0				
Кількість видів у описі:	10	25	32	34	22	29	17	24	20
Кількість видів у подібних угрупованнях: усіх – специфічних	56-18				41-10		35-9		

Таким чином, фітоценотичний комплекс заказника представлений переважно напівштучними та похідними рослинними угрупованнями і лише частково спонтанно відновленими, близькими до первинних природно-історичних, з низьким і середнім показниками флоронаселення. Флоронаселення заказника загалом представлено 85 видами, які належать до 65 родів.

Література

1. Андриенко Т.Л. Социально-экологическая значимость природно-заповедных территорий Украины / Т.Л. Андриенко, П.Г. Плюта, Е.И. Прядко, Г.Н. Каркуцев. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1991. – 160 с.
 2. Екологія Львівщини 2007. – Львів, 2008. – 184 с.
 3. Миркин Б.М. Словарь понятий и терминов современной фитоценологии / Б.М. Миркин, Г.С. Розенберг, Л.Г. Наумова. – М. : Изд-во "Наука", 1989. – 208 с.
 4. Определитель высших растений Украины. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1987. – 548 с.
 5. Природно-заповідний фонд Української РСР (Реєстр-довідник заповідних об'єктів). – К. : Вид-во "Урожай", 1986. – 224 с.
 6. Формування регіональних схем екомережі (методичні рекомендації). – К. : Фітосоціоцентр, 2004 р. – 71 с.
-